

Länsstyrelsen
Värmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610151 Storumrådet Örten

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av utpekade områden med höga naturvärden inom EU. Målet med nätverket är att hejda utrotningen av vilda djur och växter och hindra att deras livsmiljöer förstörs. Nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete med att bevara biologisk mångfald. Alla medlemsländer har ansvar att peka ut representativa områden för fåglar som är angivna i EUs fågeldirektiv (SPA) och för naturtyper och arter som är angivna i EU:s art- och habitatdirektiv (SCI/SAC). Genom utpekandet åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade naturvärdena i områdena. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en bevarandeplan. I några fall där Natura 2000-området också är naturreservat skrivs en kombinerad bevarandeplan och skötselplan. Bevarandeplanen ska innehålla en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras. Bevarandemålen formuleras utifrån de förutsättningar som de utpekade arterna och naturtyperna behöver för att de ska ha gynnsamt bevarandetillstånd i området. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska ligga till grund för förvaltning och tillståndsprövning enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. Uppgifterna skiljer sig i vissa fall från vad som är beslutat av regeringen och kommer av Länsstyrelsen i dessa fall att föreslås som ändringar till regeringen vid nästa revideringstillfälle. Förvaltning och tillståndsprövning ska utgå från den verkliga förekomsten av naturtyper och arter, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar denna, även om uppgifterna inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen som är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är i sig inte ett juridiskt bindande dokument varför formell reglering av skydd eller skötsel kan behövas t.ex. i form av beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som råder vid åtgärder eller verksamheter inom ett Natura 2000-område.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd kan även krävas för åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Inför en ansökan ska ett samråd hållas med Länsstyrelsen angående utformningen av tillståndsansökan och tillhörande miljökonsekvensbeskrivning. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kräver tillstånd rekommenderas en tidig kontakt med Länsstyrelsen. Vid skogsbruksåtgärder hålls initialt ett samråd med Skogsstyrelsen. Information om Natura 2000 finns också på Länsstyrelsens webbsida eller genom kontakt med Länsstyrelsens enhet för naturvård på telefonnummer 010-224 70 00.

Foto: Länsstyrelsen Värmland

Överst vänster: violettkantad guldvinge, Dan Mangsbo - överst mitten: silvertärnor (D.M.) - överst höger: långskägg (D.M.)

nedtill vänster: vattendrag (D.M.) - nedtill höger: skog, Anders Tedeholm ©

Länsstyrelsen Värmland

651 86 Karlstad

010-224 70 00

www.lansstyrelsen.se/varmland

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610151 Storumrådet Örten

Kommun: Forshaga, Karlstad

Områdets totala areal: 127 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Lännsstyrelsen: 2017-12-29

Bevarandeplanen fastställd av Lännsstyrelsen: 2017-12-29

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1998-12-01, regeringsbeslut M98/4111/4, pSCI: Nej, SCI: Nej, SAC: Nej

Arter som ska bevaras i området:

Arter enligt fågeldirektivet:

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

A104 - Järpe, *Bonasa bonasia*

A108 - Tjäder, *Tetrao urogallus*

A215 - Berguv, *Bubo bubo*

A217 - Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

A223 - Pärluggla, *Aegolius funereus*

A234 - Gråspett, *Picus canus*

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

A239 - Vitryggig hackspett, *Dendrocopos leucotos*

A241 - Tretåig hackspett, *Picoides tridactylus*

A409 - Orre, *Tetrao tetrix tetrix*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt

tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Det prioriterade bevarandevärdet är livsmiljöer för vitryggig hackspett.

Motivering: Vitryggig hackspett är rödlistad i kategorin akut hotad (CR) i Sverige. Området angränsar till ett av landets fem sk fokus-områden i det nya åtgärdsprogrammet för arten.

BirdLife International listar vitryggig hackspett som secure i Europa, vilket innebär att den anses ha en tillfredsställande bevarandestatus sett över Europa i sin helhet, men i de flesta länder med säkra uppgifter på populations- eller utbredningstrend sker minskningar för arten.

Prioriterade åtgärder: Säkerställande och skapande av lämpliga livsmiljöer för vitryggig hackspett, vilket innebär skog med i huvudsak en hög andel lövträd och död-döende lövved.

Beskrivning av området

Storområdet Örten består av 38 skogsområden av varierande storlek i anslutning till Örtensjöarna. De enskilda områdena är upp till 14 hektar stora. Den för området registrerade totalarealen, 127 hektar, har av Länsstyrelsen i samband med kvalitetssäkringen av länets Natura 2000-områden 2015 till regeringen föreslagit justeras. Förslaget innebär att det befintliga Natura 2000-området utökas, så att det omfattar hela naturreservaten Styggvrån och Dansarebacken och att den nya arealen blir 149,6 ha.

Två av delområdena, naturreservaten Nordbyberget och Råglandaberget, är också utpekade som Natura 2000-områden utifrån art- och habitatdirektivet.

Storområdet Örten är ett starkt kuperat skogslandskap, där lodytor och blockiga branter är karakteristiska. Rörligt markvatten och förekomst av hyperit i berggrunden skapar förutsättningar för en rik flora och fauna.

Skogen i bergsbranterna består till stor del av äldre naturskogsartade blandbestånd med gott om torrträd, högstubbar och lågor. På krönen närmast branterna växer ofta gammal tallskog. Granen är det vanligaste trädslaget och dominerar främst i de nedre delarna av de branta sluttningarna. Inslaget av lövträd är rikligt. Av dessa dominerar asp, men även björk, gråal, sälg och ädellövträd förekommer. I vissa delar finns gott om hassel och skogstry.

Örtenområdet karakteriseras också av en rik kärlväxtflora. Här påträffas bland annat arter som vippärt, tibast, sötvedel, skogsvicker, underviol, vårärt, stinksyska, trolldruva, svartbräken, gaffelbräken och hällebräken. Det finns också en rik förekomst av ryl. Lav- och mossfloran innehåller ett antal signalarter och några rödlistade arter, bland annat grynlav, aspgelélav och vedtrappmossa.

Storområdets goda tillgång på lövträd och naturskogsartade skogsbestånd gör det till ett viktigt område för vissa fågelarter. Området är särskilt värdefullt för hackspettar och andra hålbyggande fågelarter. Gröngöling, spillkråka och mindre hackspett har uppgivits vara häckande i området. Den vitryggiga hackspetten har häckat. Området är potentiellt värdefullt för arten, både som häckningsmiljö och som plats för födosök.

Andra arter som uppgivits förekomma i området är t ex bivråk, järpe, tjäder, orre och nötkråka. Berguv har häckat i området.

Av storområdets totala areal är hälften utvecklingsmark. Inom delområdena finns 29 naturvårdsavtal (totalt 64 hektar), 4 naturreservat (51 ha) och 3 biotopskydd (5,5 ha) registrerade. Av dessa är 44 % lövbrännelik successionsmark eller i några fall naturskogsartade lövskogar. Återstående knappa tioalet delområden (totalt knappt 29 hektar) består av både barrskogar, lövskogar och blandskogar och är delvis klassade som utvecklingsmark. De tre största av dessa delområden är 5-9 hektar stora.

Bevarandemål

För att de uppsatta bevarandemålen för de ingående fågelarterna ska vara möjliga att nå ska

skogsbestånden vara mer eller mindre lövrika, olikåldriga och luckiga, växa på varierande marktper och ha en del inslag av våta eller torvbundna småbiotoper. Äldre bestånd ska vara rika på död ved i olika former och stadier, hålträd samt gamla och grova träd. För att nå bevarandemålet för vitryggig hackspett ska minst en tredjedel av skogsarealen bestå av lövträdsbestånd.

Vad kan påverka negativt

Det största hotet mot ingående fågelarter är produktionsinriktat skogsbruk. Skogsbruket medför framförallt fragmentering av skogslandskapet och minskning av gammal naturskogsartad skog. Avsaknad av skogsbränder och andra naturliga störningar medför även att inslaget av lövträd och brandpräglade träd minskar eller försvinner helt från skogsbestånden. Produktionsinriktat skogsbruk och avsaknad av naturliga störningar medför brist på lämpliga boplatser och god tillgång på föda för de utpekade arterna.

Se även beskrivning av negativ påverkan för respektive utpekad art.

Bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetilstånd i Natura 2000-området.

Gällande regelverk 2017:

- Svenska Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt 4 kap. 8 § miljöbalken.
 - Natura 2000-området omfattas delvis av landskapsbildsskydd (19 § Naturvårdslagen). De delområden som berörs är främst områden som ligger inom en 150-300 m bred zon kring Örtensjöarna. Avverkning av skog får inte ske utan Länsstyrelsens tillstånd.
 - Bevarandeplan för Natura 2000-området Nordbyberget. Fastställd 2006-03-15.
 - Bevarandeplan för Natura 2000-området Råglandaberget. Fastställd 2006-03-15.
 - Huvuddelen av delområdena berörs helt eller delvis av formellt skydd i form av naturreservat, biotopskydd eller naturvårdsavtal (; redovisas under "Dokumentation").
 - Enligt första stycket i 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. Innan en tillståndsansökan lämnas in ska samråd hållas med Länsstyrelsen m.fl. (enligt 6 kap. 4 § miljöbalken).
 - Med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken får tillsynsmyndigheten i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av miljöbalken ska följas.
 - Enligt 30 § skogsvårdslagen ska vid avverkning hänsyn tas till växt- och djurarter samt hänsynskrävande biotoper.
 - Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 200 eller 300 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
 - För markavvattning råder tillståndsplikt enligt 11 kap. miljöbalken.
 - Tillstånd till torvtäkt krävs enligt 9 kap. miljöbalken.
- Bivråk, berguv, sparvuggla, pärluggla, gråspett, spillkråka, vitryggig hackspett och tretåig hackspett är fredade (3 § jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller även arternas ägg och bon.
- Järpe, tjäder och orre får jagas på de tider som anges i bilaga 1 till jaktförordningen (1987:905). Övriga tider på året är de fredade (3 § jaktlagen (1987:259). Fredningen gäller även arternas ägg och bon.
 - Bivråk, berguv, sparvuggla, pärluggla och vitryggig hackspett tillhör statens vilt. Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller staten (33 § jaktförordningen 1987:905).
 - Förbud mot att avsiktligt störa fåglarna under deras parnings-, uppfödnings- och

flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområde eller viloplats (4 § Artskyddsförordningen).

- Det är förbjudet att förvara levande exemplar av bivråk, järpe, tjäder, berguv, sparvuggla, pärluggla, spillkråka, gråspett, vitryggig hackspett, tretåig hackspett och orre (Artskyddsförordningen (1998:179)). (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen.)
- Import och export samt försäljning av bivråk, berguv, sparvuggla, pärluggla, gråspett, spillkråka, vitryggig hackspett och tretåig hackspett får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket (rådets förordning (EG) nr 338/97).
- Det är förbjudet att importera, exportera eller sälja levande eller döda exemplar av järpe, tjäder och orre som är olagligt fångade eller olagligt dödade i Sverige (Artskyddsförordningen (1998:179)).
- Bivråk, tjäder, berguv, sparvuggla, pärluggla, gråspett, spillkråka, vitryggig hackspett och tretåig hackspett är upptagna i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).
- Järpe och orre är upptagna i Bilaga III i Bernkonventionen.
- Bivråken är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter)

Skydd och behov av ytterligare bevarandeåtgärder:

Större delen av Natura 2000-områdets delområden är idag undantagna från produktionsinriktat skogsbruk och omfattas av naturreservat, biotopskydd eller naturvårdsavtal. Syftet med områdesskydden är att bevara och nyskapa naturvärden kopplade till naturtypen västlig taiga. Detta sker både med passiva åtgärder (t ex lämna naturskogslignande områden orörda) och aktiva åtgärder (, t ex genom att öka lövträdsandelen genom gallring/plockhuggning av gran, naturvårdsbränning, stängsling mm).

För de fåtal delområden inom Natura 2000-området som inte omfattas av naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturreservat med bestämmelser om lämplig skötsel för storområdets fågelarter har Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen efter samråd bedömt att naturvårdsavtal vanligen är det mest lämpliga områdesskyddet för de mindre delområdena inom Storområdet Örten. Några av delområdena kan eventuellt vara lämpade för bildande av biotopskydd eller naturreservat.

Under de närmaste åren kommer Skogsstyrelsen att prioritera arbetet med naturvårdsavtal i storområdet, både vad gäller upprättande av nya avtal där tidigare avtal har upphävts på grund av markägarbyte, men även ombildande av befintliga avtal så att dessa är knutna till fastigheten vid framtida ägarbyte. Större delen av naturvårdsavtalen som berör storområdet upprättades före 1999. Naturvårdsavtal upprättade före 1999 skiljer sig från senare upprättade naturvårdsavtal genom att avtalet inte följer fastigheten vid markägarbyte. Detta medför att delområden med naturvårdsavtal som bedöms ha ett fullgott skydd idag blir föremål för utredning av lämplig skyddsform längre fram vid eventuella ägarbyten eller då avtalen löper ut.

Storområdets delområden utgör, tillsammans med andra närliggande skyddade områden, värdekärnor i ett i övrigt brukat skogslandskap. Enbart delområdena kan dock inte uppfylla alla de behov som fågelarterna har för att fortleva. Det krävs också en god tillämpning av miljövårdshänsynen vid skogsbruksåtgärder inom skogsbestånden i det omgivande landskapet.

Se även beskrivning av ytterligare bevarandeåtgärder för en del av de utpekade arterna.

Bevarandetillstånd

Se bedömning för respektive art.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Arter enligt fågeldirektivet:

A072 - Bivråk, *Pernis apivorus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Bivråken häckar i småbrutna blandskogslandskap i närheten av sjöar. Förekomst av äldre och luckiga skogsbestånd med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Äldre skog med stort inslag av lövträd och med närhet till sumpskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då bivråken till stor del livnär sig på småfågelungar, men även av grodor och insektslarver.

Bivråken häckar i samtliga län utom på Gotland. Det svenska beståndet har minskat mer eller mindre kontinuerligt under minst 30 års tid. Populationsstorleken är mycket svårbedömd. Enligt beräkning 2012 finns 6 600 par i landet. Bivråken är rödlistad i Sverige och uppfyller kriterierna för placering i kategorin Nära hotad (NT).

I storområdet Örten kan bivråken förutsättas förekomma. Omfattningen är dock okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

A104 - Järpe, *Bonasa bonasia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Järpen föredrar äldre, flerskiktade och luckiga naturskogar med inslag av lövträd. Vintertid är knoppar och hängen av björk, al, sälg och vide en viktig del i födan. Närhet till fuktiga miljöer med god tillgång på insekter är speciellt viktigt för arten sommartid. Järpen häckar i samtliga län utom på Gotland. Den saknas även på Öland. I starkt fragmenterade skogslandskap med isolerade bestånd mindre än 25 ha saknas arten i allmänhet.

Den svenska järpepopulationen har uppskattats till drygt 100 000 par och har bedömts som stabil. Det svenska beståndet beräknas utgöra cirka 17 % av det europeiska utanför Ryssland. Någon direkt hotbild mot artens fortlevnad i Sverige finns inte.

I storumrådet Örten kan järpen förutsättas förekomma. Omfattningen är dock okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Järpe ska förekomma inom området. Det ska finnas lämpliga häckningsmiljöer i form av tät granskog med lövinslag på fuktig mark med god tillgång på insekter.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Ett intensivt och storskaligt skogsbruk och som även påverkar hydrologin.
- Gallring och röjning i barrskog i anslutning till surdråg, alkärr och andra lövträdsrika partier.
- Stark fragmentering av skogslandskapet med isolerade lämpliga bestånd mindre än 25 ha.
- Markavvattning som minskar förekomsten av våta och fuktiga områden och därmed insektstillgången, vilken är viktig för skogshönsens kycklingar.
- Jakt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

För gällande regelverk 2017 - se under områdesdelen.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder:

- Riktad insats i syfte att utröna om järpe finns i området behöver göras.

Se även beskrivning av ytterligare bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Området bedöms erbjuda lämplig livsmiljö för järpe. I avsaknad av dokumentation om artens förekomst i området är bevarandetillståndet oklart.

A108 - Tjäder, Tetrao urogallus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Tjäder kräver större sammanhängande skogsområden, 300-400 ha, som innehåller en variation ifråga om olika successionsstadier av skog samt förekomst av våtmarker. Tjäders föda utgörs av diverse växtdelar men den äter också insekter. Under vintern utgör tallbarr och tallskott den huvudsakliga födan. Tjädern är starkt knuten till speciella spelplatser. Spelplatserna utgörs ofta av gammal högstammig och måttligt gles tallskog.

Den svenska populationen har uppskattats till 350 000 par och den värmländska till 15 000 par (2012). Tjädern häckar i samtliga län utom Gotland. På norra Öland försvann de sista tjädrarna under 1980-talet. Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Totalt sett bedöms dock inte tjädern vara hotad i Sverige. Den svenska stammen utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland).

I storområdet Örten kan tjädern antas förekomma. Omfattningen är dock okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

A215 - Berguv, Bubo bubo

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Berguven kräver tillgång på lämplig föda i form av medelstora däggdjur (harar, råttor) och större fåglar. Tillgång på lämpliga häckningsplatser är av allt att döma ingen begränsande faktor så länge ingen förföljelse sker. Nyetableringar sker numera även vid sidan av de klassiska uvbergen. Häckningar konstateras allt oftare på marken, t ex bland större stenblock.

Berguven häckar i samtliga svenska län. Antalet etablerade revir har bedömts ligga i storleksordningen 500 (2012). Detta motsvarar knappt 5 % av det europeiska beståndet. Sedan mitten av 1970-talet har berguven sakta men säkert ökat i antal. Nyetableringar sker runt om i landet och rekryteringen är tämligen god. Berguven är rödlistad i kategorin nära hotad (NT) i Sverige.

Berguv har tidigare dokumenterats i Örtrenområdets kuperade landskap, vars branta bergssluttningar erbjuder lämpliga boplatser. Berguven var 2009 riksinventeringsart genom Sveriges ornitologiska förening, men under inventeringen dokumenterades ingen berguv i Örtenområdet. Resultaten från riksinventeringen visar att det värmländska berguvsbeståndet har mer än halverats under de senaste tolv åren. Den främsta orsaken till minskningen torde vara att utsläpp av uppfödda uvar har upphört och därefter minskad födotillgång, vilken delvis kan förklaras av ändrad sophantering.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

A217 - Sparvuggla, *Glaucidium passerinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Sparvugglan häckar främst i gammal granskog med stort lövinslag. Den är dock flexibel i sitt val av häckningsplats och förekommer likaväl i naturskogsbestånd som i områden med en blandning av rena produktionsbestånd och hyggen, så länge lämpliga boträd finns att tillgå. Den häckar i samtliga svenska landskap utom på Öland och Gotland. Arten är vanligast i södra och mellersta Sveriges skogsbygder. Tätheterna avtar norrut och arten är sparsamt till sällsynt förekommande i det inre av Norrland.

Sparvugglan behöver tillgång till lämpliga boplatser i form av gamla bohål från främst större hackspett. Den är beroende av god tillgång till smågnagare och småfåglar som föda. Det svenska beståndet har beräknats till 19 000 par (2012). Huvuddelen av de europeiska sparvugglorna finns i de norra delarna (Norge, Sverige och Finland). Reliktbestånd finns i bergsskogar i Centraleuropa. Artens beståndsutveckling är i princip helt okänd. Flera tecken tyder dock på att det skett en expansion söderut under den senare delen av 1900-talet.

Vid fågelinventering mars-april 2006 i storområdet Örten gjordes två registreringar av sparvuggla.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

A223 - Pärluggla, Aegolius funereus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Pärluggla häckar med de största tätheterna i tät granskog, men frekvent även i blandskogar innehållande tall, björk och asp. I områden med dålig tillgång på lämpliga bohål accepterar den även ren tallskog. Den häckar i samtliga svenska län, dock ej på Öland. Beståndet är som starkast i större sammanhängande barrskogsområden. Förekomsterna längs kusterna och på de stora slättnområdena i södra och mellersta Sverige är svaga. Tätheterna avtar i det inre av Norrland, förmodligen främst p.g.a. klimatiska orsaker.

Pärluggla behöver tillgång till lämpliga boplatser i form av gamla bohål från främst spillkråka. Den är beroende av god tillgång till föda i form av i nämnd ordning smågnagare och småfåglar.

Det häckande beståndets storlek varierar kraftigt mellan olika år beroende på smågnagartillgången, beroende på att pärluggla är nomadisk över stora delar av den norra barrskogsregionen. Det är därför vanskligt att uttala sig om beståndsstorlekar och -förändringar i enskilda länder. Det svenska beståndet har bedömts ligga inom intervallet c:a 17 000 - 90 000 par (2012). Förutom i norra Europa finns små häckande bestånd i skogs- och bergstrakterna i Centraleuropa.

I storområdet Örten kan pärluggla antas förekomma. Omfattningen är dock okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Pärluggla ska förekomma regelbundet i storområdet. Det ska finnas naturskogsartad miljö med tillgång till lämpliga bohål i träd och närhet till öppnare marker för bytesjakt.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Det moderna skogsbruket är det absolut största hotet. Som andra hålhäckande arter är pärluggla beroende av god tillgång på trädhåligheter, något som är vanligt i naturskogsbestånd men mycket sällsynt i dagens produktionsskogar.
- Försämrade tillgång på byte i skogs- och mellanbygderna till följd av upphörande jordbruk och minskade arealer öppen mark.
- Uppsättning av holkar för slaguggla kan innebära ett lokalt hot, genom ökad risk för predation på pärluggla.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

För gällande regelverk 2017 - se under områdesdelen.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder:

- Riktad inventering av pärluggla.

Se även beskrivning av ytterligare bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Lämplig livsmiljö för arten bedöms finnas inom området. Frånvaro av dokumenterad förekomst av arten i området under de senaste 25 åren innebär att bevarandetillståndet bedöms vara oklart.

A234 - Gråspett, *Picus canus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Gråspetten häckar i grov björk- och aspblandad barrskog. Den förekommer från västra Värmland-Uppland och norrut till sydöstra Lappland-södra Norrbotten, troligen även i östra Pite och Lule lappmark. Det finns tecken på en betydande populationsökning i slutet av 1900-talet, samtidigt som utbredningsområdet vidgat sig söderut. Populationsstorleken 2008-2012 uppskattades till 1900 par.

Arten förekommer vida spritt i centrala och östra Europa med särskilt goda bestånd i Tyskland och Rumänien.

I storområdet Örten kan gråspett antas förekomma, om än sällsynt. Omfattningen är okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

A236 - Spillkråka, *Dryocopus martius*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Spillkråkan häckar i skogar som kan vara barr- eller lövträdsdominerade, men är vanligast i talldominerade blandskogar med stora, grova träd. Den finns i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Arten är något av en nyckelart i boreala och nemoboreala skogsekosystem genom att den årligen producerar ett stort antal bohål, lämpliga för större hålhäckande fåglar och däggdjur. För att spillkråkan skall häcka måste stamdiametern i brösthöjd överstiga 30 cm för asp och 40 cm för tall. Medelåldern på utnyttjade tallar är i Småland 115 år, Uppland 170 år, Dalarna 187 år och i Gästrikland 239 år. Den är en stannfågel som under sommarhalvåret i södra Sverige födosöker över arealer i storleksordningen 100-1 000 ha. Vintertid rör sig arten över större områden.

Populationsstorleken i Sverige 2008-2012 uppskattades till 29 000 par. En minskning av populationen har skett med ca 25 % under de senaste 15 åren. Resultat baserat på standardrutter i Värmland 2002-2013 visar också en minskande trend med avseende på populationens storlek i länet.

För att den ingående arten spillkråka ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Tillgång på lämplig föda i form av vedlevande insekter och myror (speciellt hästmyror i rotrötad gran).
- Lämpliga häckningsträd (enligt ovan).

Vid fågelinventering mars-april 2006 i storområdet Örten gjordes nio registreringar av spillkråka.

Bevarandemål

Spillkråka ska förekomma i storområdet. Det ska finnas lämpliga födosöks- och häckningsmiljöer i form av äldre barr- och blandskogar med inslag av grövre asp och tall med god tillgång på insekter (bl.a. myror).

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Det moderna skogsbruket, vilket lett till minskad lövandel, ökad granandel och mer homogena bestånd i främst södra och mellersta Sverige.
- Brist på lämpliga boträd på grund av en lägre medelålder i bestånden i intensivt brukade trakter.
- Stubbrytning minskar förekomsten av hästmyror som är huvudfödokällan.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

För gällande regelverk 2017 - se under områdesdelen.

-

Se även beskrivning av ytterligare bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt, utifrån gjord inventering.

A239 - Vitryggig hackspett, *Dendrocopos leucotos*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitryggiga hackspetten är i Sverige framför allt knuten till områden med rik förekomst av triviala lövträd såsom asp, björk, klibbal, gråal och sälk samt gott om döende och död lövved. Undersökningar i befintliga revir i Norge och Sverige tyder på att 20–25 % av virkesförrådet bör utgöras av död ved.

Eftersom lövträd är relativt kortlivade erfordras olikåldriga bestånd eller flera närliggande bestånd av olika ålder för att möjliggöra artens långsiktiga förekomst i ett område.

Lövträdsdominerade skogstyper med i genomsnitt 75–93 % lövträd har framstått som de främsta livsmiljöerna enligt både svenska, norska och finska undersökningar. Lövinslag på nedåt endast 10–15 % kan förekomma, men då är lövinslagets kvalitet hög, d.v.s. rikt på död ved och vedinsekter.

Revirens storlek varierar mycket beroende på tillgången på lämpliga födosökmiljöer.

Minimiarealen verkar ligga kring 50 hektar, medan par i sämre miljöer kan behöva utnyttja områden som är åtskilliga hundra hektar stora. Vinterreviren är i snitt 450 hektar stora.

Under 1800-talet och en bra bit in på 1900-talet var omfattande brandfält och lövbrännor tillsammans med lövstrandskogar, lövsumpskogar och lövriska blandskogar mycket viktiga livsmiljöer för vitryggiga hackspetten. Idag återfinns arten ofta i restbiotoper som brantskogar, sumpskogar och lövstrandskogar, men också i igenväxande ängs- och hagmarker.

Från att ha varit tämligen vanlig i landet i början på 1900-talet har populationen stadigt minskat. Skogsbrukets storskaliga förändringar i skogslandskapet har lett till en kraftig minskning av lövträdsrika skogar och brist på döende och döda träd. Den kraftigaste populationsnedgången har skett från 1980 och fram till nu. Under denna period har arten minskat från 100–150 par till mycket få individer idag. Den vitryggiga hackspetten är därför rödlistad i kategorin akut hotad (CR) i Sverige och riskerar att helt försvinna inom de närmaste åren om inte kraftfulla och omedelbara åtgärder uträttas.

Vitryggig hackspett anges vara en relativt vanlig häckfågel i östra Europa. I Norge finns ett tämligen starkt, men minskande bestånd på Vest- och Sørlandet, där arten häckar i skog längs fjäll- och fjordslutningar. Den finska populationen var starkt hotad under 1990-talet med endast ett tiotal häckande par. Efter omfattande åtgärdsinsatser och ett visst inflöde från Ryssland har populationen där dock ökat.

BirdLife International listar vitryggig hackspett som secure i Europa, vilket innebär att den anses ha en tillfredsställande bevarandestatus sett över Europa i sin helhet, men i de flesta länder med säkra uppgifter på populations- eller utbredningstrend minskar artens förekomst. Vitryggig hackspett kan uppträda invasionsartat, något som de senaste åren inträffat i Finland under höst och vinter 1993, 2008 och 2015. Vid dessa tillfällen har en del fåglar även flugit in till Sverige. Sådana rörelser från öster kan bidra till att förstärka det svenska beståndet. Det har i sammanhanget framförts teorier om att arten kan vara nomadisk, anpassad till att utnyttja döende lövuppslag efter skogsbränder, vilket i så fall skulle kunna förklara varför vitryggig hackspett är mera rörlig än andra lövträdsberoende hackspettsarter.

För att den ingående arten vitryggig hackspett ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Tillgång på lämpliga födosöks- och häckningsmiljöer i form av stora områden med rik förekomst av högstubbar och döda eller döende lövträd.
- Tillgång på lämplig föda i form av rika bestånd av vedlevande insekter, främst skalbaggar och vissa fjärilar.

Vitryggig hackspett saknas idag i Örtenområdet. Den senaste dokumenterade häckningen i området är från 1998. Länsstyrelsen bedömer dock att arten på sikt kan etablera sig i området

igen. Omfattningen av lämpliga livsmiljöer bedöms ännu inte vara tillräckliga i området. Det råder fortfarande brist på lövträd med riklig insektstillgång, gamla och grova träd samt hålträd. Förutsättningarna på sikt bedöms dock vara goda. Mängden lövträd och död ved kommer att öka i området. Åtgärder under mitten av 1990-talet i form av upprättande av en rad naturvårdsavtal, några biotopskydd och naturreservat samt riktad rådgivning vid skogsbruksåtgärder, har skapat goda förutsättningar för att förbättra fåglarnas livsmiljö. Sedan början av 1990-talet bedriver dessutom Bergvik Skog, dåvarande Stora Skog, anpassat skogsbruk i delar av Örtenområdet för att stärka livsmiljön för den vitryggiga hackspetten (, vilket samtidigt förbättrar förutsättningarna även för andra fågelarter i området).

Bevarandemål

Vitryggig hackspett ska förekomma i området eller dess närhet. Det ska i området finnas lämpliga miljöer i form av lövskogar med hög andel död och döende lövved.

Se även mål för området.

Negativ påverkan

Faktorer som utgör eller kan utgöra hot mot arten:

- Det storskaliga, moderna skogsbrukets kontinuerliga och fortsatt pågående utarmning av skogslandskapet har medfört att livsrummet för arten krympt oerhört kraftigt under den senare delen av 1900-talet genom ökade arealer med ensartade monokulturer av gran och tall och skogsbestånd med alltför låg andel döda och döende träd.
- Stora stammar av älg och rådjur medför att lövföryngringen i ett stort antal landskap/län är så gott som försumbar. Detta gäller bl.a. Värmland, Dalsland och Uppland, där f.n. huvuddelen av landets vitryggiga hackspettar finns.
- Flisning och vedhuggning kan på ett mycket negativt sätt påverka förekomsten av lämpliga födosökmiljöer.
- Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer, såväl på beståndsnivå som på landskapsnivå, bidrar till att splittra beståndet.
- Störningar på häckningsplatserna kan ha mycket stor effekt när populationsstorleken är liten.
- På grund av den lilla nuvarande populationen kan effekter av olika negativa processer på beståndsnivå såsom inavel, ojämn könskvot slumpvisa händelser, svårigheter att finna partner, förstärkas.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

För gällande regelverk 2017 - se under områdesdelen.

Övriga bevarandeåtgärder:

Ett nationellt åtgärdsprogram för perioden 2017-2021 finns för den vitryggiga hackspetten. Inom åtgärdsprogrammet arbetar olika myndigheter, organisationer, skogsbolag och enskilda markägare med ett flertal åtgärder för att gynna arten. Exempel på åtgärder är frivilliga avsättningar, formellt skydd av områden, biotopskötsel, uppfödning och utplantering samt stödutfodring vintertid. Eftersom storområdet Örten ansluter till planens fokusområde Klarälven är det rimligt att programmets åtgärder i möjligaste mån tillämpas i området. En värdefull del i underlaget för det arbetet kan då vara en analys av de biotopmässiga sambanden mellan olika delområden inom storområdet och till det anslutande landskapet.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för vitryggig hackspett är i dagsläget ogynnsamt, eftersom arten sedan

nästan tjugo år saknas i området. Lövrika delar av området torde dock kunna vara lämplig miljö för åtminstone födosök. Genomförda åtgärder i området för att skapa och säkerställa större lövrika skogsområden kan bedömas att efter hand stärka förutsättningarna för förekomst av den vitryggiga hackspetten, även om det i dagsläget är svårt att bedöma om det är tillräckligt för häckningsetablering.

A241 - Tretåig hackspett, *Picoides tridactylus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den tretåiga hackspetten är en nordlig art i landet och förekommer huvudsakligen i olikåldrig naturgranskog med kontinuerlig förekomst av barkborreangripna träd och högstubbar, ofta i sumpskogar. Sydgränsen ligger i Dalsland, norra Västergötland och norra Östergötland. I området upp till det huvudsakliga utbredningsområdet, som sträcker sig från mellersta Värmland, Dalarna och Gästrikland norrut till finska gränsen, har arten dock en oregelbunden och sällsynt förekomst. Tillfälliga häckningar har konstaterats på sydsvenska höglandet ner till Hallandsåsen i Skåne.

Vid rik födotillgång i form av vedlevande insekter (i t.ex. brandfält och äldre alstrandskog) kan den tretåiga hackspetten även förekomma i andra skogstyper än granskog. Lämpliga häckningssubstrat är grova stammar av främst, asp, tall eller bok. Häckningsreviret är i storleksordningen 25-100 ha.

Arten är mer rörlig än många andra hackspettar, eftersom barkborrar är en viktig föda och den tretåige följer dess variationer i förekomst.

Det svenska beståndet har uppskattats vara 11 000 par (2012). Från att tidigare ha varit en allmän till tämligen allmän häckfågel i Sverige har arten på många håll minskat kraftigt, eller helt försvunnit under senare hälften av 1900-talet. Minskningen i de kustnära, av skogsbruk hårdast påverkade delarna av Norrland uppgår förmodligen till minst 80 %. Som en följd av detta har tyngdpunkten i artens förekomst i norr gradvis förskjutits allt längre in mot de klimatiskt mer utsatta och totalt sett mindre produktiva fjällnära skogsområdena.

Den tretåiga hackspetten är rödlistad inom kategorin Nära hotad (NT).

För att tretåig hackspett ska uppnå och bibehålla gynnsamt bevarandetillstånd på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas:

- Naturskogsmiljöer bestående av olikåldriga bestånd med hög andel döda och döende träd, vindfällen, kontinuerlig förekomst av barkborreangripna träd, brandfält, sumpskogar med hög självgallring etc.

Vid fågelinventering mars-april 2006 i storområdet Örten gjordes tre registreringar av tretåig hackspett.

Bevarandemål

Tretåig hackspett ska förekomma i området. Det ska finnas lämpliga födosöks- och häckningsmiljöer i form av olikåldrig naturskog med stort inslag av döda eller döende träd med god tillgång av vedlevande insekter.

Negativ påverkan

De främsta generella hoten mot den tretåiga hackspetten är:

-Det moderna intensiva skogsbruket, som lett till en kraftig minskning av arealen opåverkad skog och därmed av den samlade förekomsten av död ved i skogen. Även omfattande dikning av sumpskogar har lett till en minskning av det totala livsutrymmet för arten.

-Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer, såväl på beståndsnivå som på landskapsnivå, som bidrar till att splittra beståndet.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk 2017:

- Tretåig hackspett är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon.
- Enligt 4 § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt und deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.
- Artskyddsförordningen (2007:845) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av tretåig hackspett, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen).
- Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas.
- Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 1314 och förordningen om vattenverksamhet).
- Tretåig hackspett är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Övriga bevarandeåtgärder

-

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gynnsamt, baserat på inventeringsresultat och att lämplig häckningsmiljö för arten bedöms finnas i området.

A409 - Orre, Tetrao tetrix tetrix

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Orren förekommer ofta på myrar och myrarnas närmaste omgivning samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är viktig diet under vintern.

Den svenska populationen av orre har uppskattats till 180 000 par (2012). Orren häckar i samtliga län, men saknas på Öland där den sista fågeln rapporterades 1969. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet. Totalt sett bedöms dock inte arten vara hotad i Sverige.

I storområdet Örten kan orren antas förekomma. Omfattningen är dock okänd, då arten inte inventerats och heller inte registrerats i Artportalen.

Bevarandemål

Betydelsen av artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå (s.k. D-förekomst). Detta medför att några bevarandemål inte har satts för arten.

Negativ påverkan

Bedöms ej på grund av D-förekomst.

Bevarandeåtgärder

Utgår på grund av D-förekomst.

Bevarandetillstånd

Eftersom artens förekomst i området har klassats som obetydlig på biogeografisk nivå görs ingen bedömning av bevarandetillstånd för arten.

Dokumentation

Följande underlag har använts vid sammanställningen av bevarandeplanen:

- ArtDatabanken, SLU. Artfakta. (<http://artfakta.artdatabanken.se>)
- ArtDatabanken. 2014. Sammanställning av populationsuppgifter för fåglar från artikel 12-rapporteringen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Opublicerat material.
- Artportalen. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Artuppgifter, sökning 2017-09 för perioden 1992-2017. (<http://www.artportalen.se>)
- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. 1997. Beslut och skötselplan för naturreservatet Nordbyberget. Beslutat 97-04-14.
- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. 1999. Beslut och skötselplan för naturreservatet Råglandaberget. Beslutat 99-03-29.
- Länsstyrelsen Värmland, 2011. Beslut och skötselplan för naturreservatet Dansarebacken. Beslutat 2011-09-19.
- Länsstyrelsen Värmland, 2014. Beslut och skötselplan för naturreservatet Styggvrån. Beslutat 2014-04-24.
- Länsstyrelsen Värmland. 2006. Linjetaxering av hackspettar.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2010. Bevarandeplan Natura 2000. Storområdet Örten. Fastställd 2010-12-16.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2014. Häckande fåglar i Värmland. Trender för arter och miljöindikatorer baserat på standarddruttsdata 1998-2013. Publikationsnummer 2014:19.
- Naturvårdsverket. 2007. Manual för fältinventering i skogshabitat. Version 5.5.
- Naturvårdsverket. 2008. Remissversion Manual för uppföljning av fåglar – skyddsvärda arter ingående i Fågeldirektivets bilaga 1 och Svenska Rödlistan, samt typiska arter inom habitatdirektivet. Version 1.2.
- Naturvårdsverket. Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledningar.
- Naturvårdsverket. 2017. Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett (*Dendrocopos leucotos*) 2017-2021. Rapport 6770.
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor sep 2017: Biotopskydd, beteckning nr SK3-1997, 147-1997, 424-2007.
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor sep 2017: Naturvårdsavtal, beteckning nr SK 109-1996, 148-1996, 70-1997, 187-1997, 193-1997, 196-1997, 197-1997, 198-1997, 199-1997, 200-1997, 201-1997, 202-1997, 203-1997, 371-1997, 372-1997, 73-1997, 374-1997, 375-1997, 376-1997, 377-1997, 854-2004, 213-2005, 214-2005, 215-2005, 216-2005, 217-2005, 218-2005, 219-2005, 220-2005.
- Sveriges Ornitologiska förening 2012. Fåglarna i Sverige - antal och förekomst.

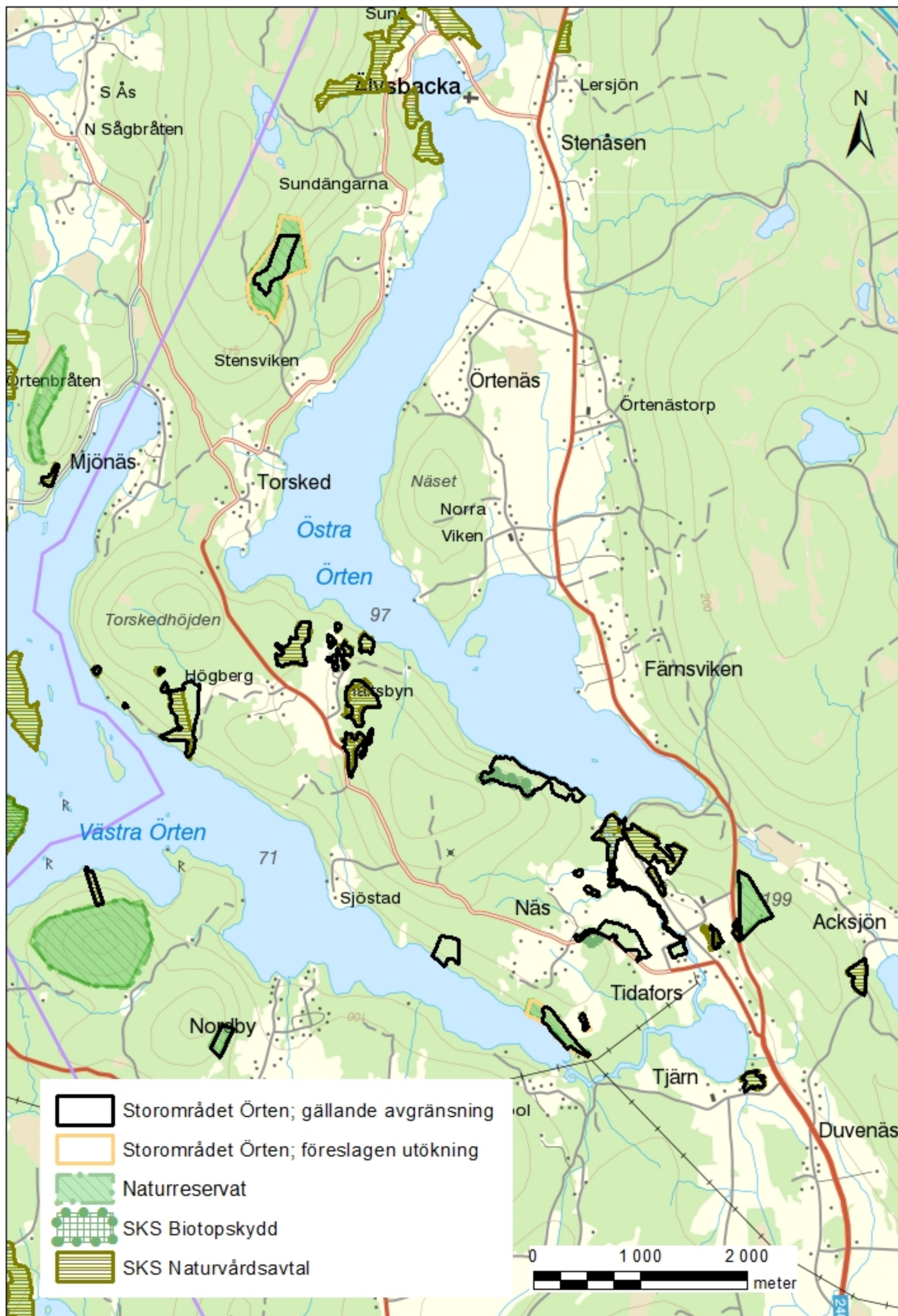
Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning (; inklusive föreslagen utökning)

Bilaga 1. Översigtskarta med markering för Natura 2000-området Storumrådet Örten

Bilaga 2. Karta med Natura 2000-objektet Storområdet Örtens avgränsning

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland